

VIJESTI HANSA SEYBOLTA O BOSANSKOM KRALJU NIKOLI ILOČKOM I NJEGOVOM SINU LOVRI IZ 1476. GODINE

Apstrakt

Hans Seybolt bio je samostanski pisar iz Donje Bavarske koji je živio u drugoj polovini 15. stoljeća. Kao izaslanik falakčkog grofa boravio je 1476. godine na vjenčanju ugarskog kralja Matije Korvina i napuljske princeze Beatrix. O tom događaju je ostavio detaljan izvještaj koji je kao prijepis sačuvan u jedinom primjerku koji se nalazi u Državnoj biblioteci Bavarske pod signaturom Cgm 331. Seyboltov spis sadrži i kratke obavijesti o bosanskom kralju Nikoli Iločkom i njegovom sinu Lovri koje su predmet analize ovog rada.

Ključne riječi

Hans Seybolt, Bosna, bosanski kralj, Nikola Iločki, Lovro Iločki, Matija Korvin, Ugarska

HANS SEYBOLT'S NEWS ABOUT THE BOSNIAN KING NICHOLAS OF ILOK AND HIS SON LAWRENCE FROM 1476

Abstract

Hans Seybolt was a monastery scribe from Lower Bavaria who lived in the second half of the 15th century. In 1476, he attended the wedding between the Hungarian king Matthias Corvinus and the Neapolitan princess Beatrix as an envoy of the count of the Palatinate. He left a detailed report about that event, which is preserved as a transcript in the only copy that is in the State Library of Bavaria under the signature Cgm 331. Seybolt's report also contains brief information about the Bosnian king Nicholas of Ilok and his son Lawrence, which are the subject of this paper's analysis.

Keywords

Hans Seybolt, Bosnia, Bosnian king, Nicholas of Ilok, Lawrence of Ilok, Matthias Corvinus, Hungary

Spomeni bosanskog imena počeli su se sve učestalije javljati u kasnosrednjovjekovnim izvorima širom Evrope. Za to su ključna dva razloga: najprije višedecenijska prisutnost institucije kraljevstva u Bosni koja je doprinijela većoj prepoznatljivosti bosanskog imena na evropskom kontinentu, te geostrateški položaj Bosne u 15. stoljeću i njena uloga u borbi protiv Osmanlija u vrijeme njihovog sve snažnijeg nadiranja prema Evropi. Pad Bosne 1463. godine, markirao je završetak vlasti vladarske loze Kotromanića, a historičari su ovu godinu uzeli i kao kraj srednjovjekovnog perioda ovog područja. Ona se i u regionalnom, pa i u širem evropskom pogledu, uzima kao prijelomna jer je nestankom bosanske kraljevske vlasti došlo do otvorenog sukoba između ugarskog kralja i osmanskog sultana. To je dovelo do teritorijalnog rasparčavanja nekadašnjeg Bosanskog kraljevstva. Područje Kraljeve zemlje i jugoistočni dijelovi došli su pod vlast Osmanlija, Humska zemlja – južni i jugozapadni dio je ostao pod vlašću Stjepana Vukčića Kosače i njegovih sinova do 1482. godine, dok je sjevernim i sjeverozapadnim dijelovima od kraja 1463. godine upravljao ugarski kralj Matija Korvin, koji je ta prostrana područja osvojio nakon kratke vlasti Osmanlija.¹ Područja koja su došla pod ugarsku vlast podijeljena su do 1465. godine na dvije administrativne jedinice; zapadni dio je došao pod upravu hrvatskog i slavonskog bana, dok je istočni kontrolirao ugarski velikaš Nikola Iločki u svojstvu grofa Teočaka.² Ugarski kralj je u sklopu složenih političkih prilika u svojoj zemlji i njenom susjedstvu odlučio instituciju bosanskog kralja, jer se on smatrao njenim pravnim nasljednikom, predati jednom od najmoćnijih ugarskih velikaša u tom vremenu – Nikoli Iločkom.³

Nikola Iločki bio je specifična historijska figura bosanskog srednjovjekovlja. Unatoč čudnih okolnosti koji su ga doveli na mjesto bosanskog kralja, sama ta titula koju je nosio nepunih šest godina zavređuje posebnu pažnju. Nikola Iločki

- 1 Pad Bosne je veoma dobro istražen i o tome postoji brojna literatura, koja je na 550. godišnjicu dodatno obogaćena novim pristupima. Vidjeti: *Stjepan Tomašević (1461-1463): slom srednjovjekovnoga Bosanskog kraljevstva* (ur. Ante Birin), Hrvatski institut za povijest - Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu, Zagreb-Sarajevo, 2013; *Pad Bosanskog kraljevstva 1463.* (ur. Neven Isailović), Istorijski institut Beograd - Filozofski fakultet u Sarajevu - Filozofski fakultet u Banjoj Luci, Beograd-Sarajevo-Banja Luka, 2015. Institut za historiju u Sarajevu je objavio publikaciju koja uglavnom sadrži osmanističke pristupe temi, *Osmansko osvajanje Bosanske kraljevine*, Zbornik radova (ur. Sedad Bešlija), Institut za istoriju, Sarajevo 2014; Odnosi između Bosanskog kraljevstva i Osmanskog carstva temeljito su istraženi, uz mnoštvo novih uvida u: Emir O. Filipović, *Bosansko kraljevstvo i Osmansko carstvo (1386-1463)*, Orijentalni institut Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2019.
- 2 Davor Salihović, „For a Different Catastrophe; A Fruitful Frontier on the Southern Edges of the Kingdom of Hungary after 1463.,” *Initial. A Review of Medieval Studies* 5, Beograd, 2017, 80.
- 3 Ovom prilikom možemo navesti samo osnovnu literaturu koja tretira pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog, András Kubinyi, *Die Frage des bosnischen Königtums von Nikolaus Újlaky*, *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae* 4 (1958), 373-384. Objavljen je i hrvatski prevod ovog djela: Isti, *Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog*, *Županjski zbornik* 4, Županja 1973, 48-57; Dubravko Lovrenović, *Na klizištu povijesti. Sveta kruna ugarska i Sveta kruna bosanska 1387-1463*, Zagreb - Sarajevo, 2006, 372-393. U novije vrijeme, djelovanjem Nikole Iločkog kao kralja Bosne iscrpno se bavi Davor Salihović, a na CEU (Central European University) odbranio je 2016. godine magistarski rad pod nazivom *An interesting episode: Nicholas of Ilok's Kingship in Bosnia 1471-1477.*, a na Univerzitetu Cambridge i doktorsku disertaciju 2020. godine: *Definition, Extent, and Administration of the Hungarian Frontier toward the Ottoman Empire in the Reign of King Matthias Corvinus, 1458-1490*. Vidjeti od ovog autora i radove s mnoštvom novih podataka i promišljanja, Isti, *Nonnulla documenta pertinentia ad Nicolaum de Wylak, regem ultimum Regni Bosnae*, *Scrinia Slavonica* 17, Zagreb, 2017, 403-418; Isti, *Exploiting the Frontier— A Case Study: The Common Endeavour of Matthias Corvinus and Nicholas of Ilok in Late Medieval Bosnia*, u: *Medieval Bosnia and South-East European Relations* (ur. Dženan Dautović, Emir O. Filipović, Neven Isailović), ARC Humanities Press, Leeds, 2019, 97-112.

(Nicolaus de Wylak, Miklós Újlaky) (1410?-1477) pripada krugu najmoćnijih ugarskih i slavonskih velikaša 15. stoljeća. Bio je sin mačvanskog bana Ladislava Iločkog i Anne, kćerke transilvanijskog vojvode Stibora od Stiboricza. U izvorima se prvi put javlja 1435. godine.⁴ Ubrzo, počevši od 1438. godine, Nikola je stjecao, jednu za drugom, brojne titule i časti, među kojima se ističu titule, *slavonskog bana*, *mačvanskog bana* i *vojvode Sedmogradske*.⁵ Međutim, kruna njegove karijere bilo je stjecanje bosanske kraljevske titule koju je dobio od ugarskog kralja Matije Korvina, koji se nakon osmanskog osvojenja Bosne tokom maja 1463. godine, smatrao legitimnim nasljednikom bosanskih kraljeva, posebno nakon što je krajem iste godine uspio ovladati većim dijelom sjeverne Bosne. Prije nego je postavljen na mjesto bosanskog kralja Iločki je bio u uskoj vezi sa bosanskim područjem, odnosno sa područjem zemlje Usore. Još od 1465. je nosio titulu “comes perpetuus de Thelchak regnique Sclavonie ac Machoviensis banus.”⁶ Postoje i mišljenja da je zajedno sa Teočakom dobio upravu nad cijelom zemljom Usorom.⁷

Već nakon pada Bosne i završetka ugarske akcije u sjevernoj Bosni, može se kod Matije Korvina uočiti tendencija da osvojeno područje južno od Save u upravnom smislu organizira u obliku zasebne države.⁸ Također se iz ove vrste dokumentacione građe vidi da se uprava nad nekadašnjim bosanskim teritorijem povjeravala slavonskom banu (upravo u ovo vrijeme na čelu ove pokrajine se nalazio Nikola Iločki).⁹ Od 1466. godine slavonski ban je uz tu čast nosio i titulu bosanskog bana. Naime, uočljivo je da se nosioci banske časti u ovom periodu više ne ubrajaju u barune Kraljevstva. Pri tome napominjemo da za razliku od banova Hrvatske i Dalmacije, banovi Srebrenika i Jajca nisu nikad pripadali krugu baruna.¹⁰ Značaj vojvode bio je mnogo veći jer su oni bili stubovi kraljevskog vijeća. Iz ovoga vremena potječe i odluka ugarskog kralja da se nosilac ove časti imenuje za regenta područja Vranskog priorata koje je imalo značajne posjede u Slavoniji, a od ovog vremena postepeno će svoje područje djelovanja prožeti

4 D. Salihović, An interesting episode, 28.

5 Moritz Wertner, Nikolaus von Ilok (Ujlak) »König« von Bosnien und seine Familie, *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva* 8, Zagreb, 1906, 250-273; L. Thallóczy, *Studien zur Geschichte Bosniens und Serbiens im Mittelalter*, München-Leipzig, 1914, 296-298; András Kubinyi, A kaposujvári uradalom és a Somogy-megyeyi familiárisok szerepe Újlaki Miklós birtokpolitikájában. Adatok a XV. századi feudális nagybirtok hatalmi politikájához, *Levéltári Évkönyv. Somogy megye multjából*, 4, 1973, 3-44; Isti, Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog, *Županijski zbornik* 4, Županja, 1973, 48-57. (= Isto, “Die Frage des bosnischen Königtums von Nikolaus Ujlaky”. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungariae* 4, 1958, 373-384); Tamás Fedeles, “Egy középkori főúri család vallásossága. Az Újlakiak példája”. *Századok* CXLV, br. 2, Budapest, 2011, 377-418.

6 “dominus Nicolaus de Wylak (...) comitem perpetuus de Thelchak” DL 102159 (18. 12. 1465.); “perpetuus comes de Thelchak” DL 103694 (29. 6. 1466.); “magnificum Nicolaum de Wylak comitem perpetuum de Thelchak” DL 16511 (24. 3. 1467.); “comes perpetuus de Thelchak et banus Machouiensis” DL 16577 (28. 8. 1467.); DL 17162 (14. 2. 1471.) Vidi: A. Kubinyi, Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog, 55. Uslijed greške u dataciji, u historiografiji se 1448. godina navodi kao prvi spomen Nikole u časti stalnog grofa Teočaka, vidjeti: D. Salihović, An interesting episode, 39-41.

7 “(..) cum magnifico Nicolao conwayvoda suo invadunt partes Vzure et Rascie” (17. 4. 1443.), Lajos Thallóczy – Antal Áldásy, *A Magyarország és Szerbia közti összeköttetések oklevéltára 1198-1526*, Magyar történelmi emlékek, vol. 1/33, Budapest, 1907, 142; D. Salihović, For a Different Catastrophe, 80.

8 A. Kubinyi, Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog, 49.

9 Isto, 49, 55.

10 Isti, Barone im königlichen Rat zur Zeit Matthias' und Wladislaws II., u: A. Kubinyi, *Stände und Ständestaat im spätmittelalterlichen Ungarn*, *Studien zur Geschichte Ungarns*, vol. 17, Gabriele Schäfer Verlag, 2011, 93, 97.

južno od Save.¹¹

Godine 1471. dolazi od značajnijeg preokreta - od tada osoba koja je upravljala rečenim područjem nije više nosila titulu bana već kralja. Iločki je izabran za prvog, i kako će se ispostaviti, posljednjeg kralja ove upravne jedinice. Za razliku od prethodnih upravitelja ovom oblašću nakon 1463. Iločki nije dobivao plaću od ugarskog kralja, već je sam snosio troškove za izdržavanje posada u utvrđenim gradovima. Slična zaduženja je imao Vuk Branković koji je skoro istovremeno imenovan za srpskog despota kada i Iločki za bosanskog kralja.¹² Davanje ovakvih ovlasti "novom" bosanskom kralju trebalo je da odbranu najjužnijih granica Ugarske učini djelotvornijom, a očekivalo se da će oni sami pokušati povećati dio svoga teritorija nauštrb Osmanske države. Iako je već bio imenovan, Nikola Iločki će službeno, kao i svaki drugi kralj, biti proglašen za kralja nakon obreda krunisanja do kojeg je došlo godinu dana kasnije, tačnije 1472. godine oko Uznašašća Kristovog, što bi odgovaralo 2. maju.¹³ Do tada se nazivao "Nicolaus dei gratia electus rex Bozne". Razlog za ovakvu vremensku razliku između imenovanja i krunidbe je uređenje odnosa između Matije i Nikole koje je trebalo ustanoviti, kako bi se odredio njegov pravni položaj.¹⁴

Tako se nakon nepunih deset godina od smaknuća posljednjeg bosanskog kralja Stjepana Tomaševića, na evropskim dvorovima ponovo počelo govoriti o bosanskom kralju. Svjedočanstva o tome se nalaze u nekolicini izvornih obavijesti druge polovine 15. stoljeća.¹⁵ Jedan od ranih spisa u kojem se nalaze informacije o novom bosanskom kralju i instituciji kraljevstva je hronika Hansa Seybolta. Autor i njegov tekst su nepoznati u historiografiji o bosanskom srednjem vijeku. Ovo djelo, nastalo na širem području Landshuta, sačuvano je u samo jednom primjerku, a zajedno sa drugim tekstovima, dio je zbirnog kodeksa dovršenog 1482. godine; kasnije je dospio u samostan Rohr u Donjoj Bavarskoj.¹⁶ Seybolt ga je lijepom goticom napisao po narudžbi lokalnog plemića Thomasa Juda iz Bruckberga iz Donje Bavarske.¹⁷ Hronika se danas čuva u Bayerische Staatsbibliothek u Minhenu pod signaturom Cgm 331, a na stranicama 73-89 se nalazi izvještaj o vjenčanju ugarskog kralja Matije Korvina i napuljske princeze Beatrix iz 1476. godine. Transkripciju hronike objavio je kao

11 Isti, Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog, 50.

12 Isto

13 DL 1739; Isti, Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog, 50.

14 Jozsef Teleki, *Hunyadiak kora Magyarországon*, XI (1461-1476), Pest 1855, 469-471; DL 17316. Međutim, na poleđini isprave piše da je riječ o 7. maju.

15 Peter Eschenloer, *Geschichte der Stadt Breslau*, ur. Gunhild Roth, Teilband. 2, Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte 29/11, Münster-New York-München-Berlin 2003, 991-999; Gábor Kazinczy, *Mátyás király: kortársai tanúsága szerént*, Pest 1863, 117, 121-122.

16 Christof Paulus, Walter Ziegler, Die Landshuter Hochzeit von 1475 in den Berichten Aventins, *Zeitschrift für bayerische Landesgeschichte* 75 (2012) 3, München 2012, 803

17 Vidi: Helmut Ludwig, *Heinrichs von Mügeln Ungarnchronik. Vorarbeiten zu einer kritischen Ausgabe*, Diss. Berlin 1938, 43-51; Eugen Travnik (ur.), *Chronicon Henrici de Mügeln germanice conscriptum*, u: *Scriptores rerum Hungaricarum* II, Budapest, 1938, 87-223, 96 (Nr. 6); Karin Schneider, Die deutschen Handschriften der Bayerischen Staatsbibliothek München. Cgm 201-350 (Catalogus codicum manu scriptorum Bibliothecae Monacensis V,2), Wiesbaden 1970, 344-347; Klaus Graf, Exemplarische Geschichten. Thomas Lirers "Schwäbische Chronik" und die "Gmünder Kaiserchronik", *Forschungen zur Geschichte der älteren deutschen Literatur* 7, München, 1987, 160, 186; Peter Käser, Thoman Jud von Bruckberg und die Seybolt-Handschrift zur Landshuter Hochzeit 1475. Eine Untersuchung zum Stifterbild mit den Wappen der Jud und Radlkofer, u: *Verhandlungen des Hist. Vereins für Niederbayern* 135 (2009), 129-143; Thomas A. Bauer, *Feiern unter den Augen der Chronisten. Die Quellentexte zur Landshuter Fürstenhochzeit von 1475.*, Herbert Utz Verlag, München, 2008.

dodatak radu, njen posljednji priređivač, Béla Borsa 1943 godine.¹⁸ Pored Seyboltovog izvještaja, ovaj kodeks sadrži spise koji su u njemačkoj i mađarskoj historiografiji privlačili pažnju većeg broja istraživača.¹⁹ Prvi autor koji je objavio Seyboltov spis i ukazao na njegov značaj je Lorenz von Westenrieder 1790. godine u svom višetomnom historijsko-geografskom korpusu Bavarske.²⁰

Iako su podaci koje u ovom radu obrađujemo prilično šturi i skromni obimom, smatramo da je samo navođenje bosanskog imena dovoljan podsticaj da se ono istakne i historiografski vrednuje. Sigurno bi bilo korisnije ovaj podatak analizirati u komparaciji sa drugim obavijestima iz druge polovine 15. stoljeća i samim time pokušati doći do vrjednijih saznanja i zaključaka. S obzirom da do sada nije bilo pokušaja ni sistematskog evidentiranja informacija o Bosni u njemačkoj hronistici nakon 1463. smatramo da je i izolovani pristup hronici poput ove od Hansa Seybolta jedan od preduslova za jedan takav eventualni poduhvat. Hans Seybolt je u literaturi poznat kao samostanski pisar (Klosterschreiber) iz Selingenthala u blizini Landshuta. O njemu se veoma malo zna, a ono što je poznato saopštio je sam Hans na kraju izvještaja o landshutskom vjenčanju, inače najobimnijem spisu unutar kodeksa.²¹

Dio kodeksa koji je interesantan za bosansku historiju je opis vjenčanja ugarskog kralja Matije Korvina (1443-1490) i Beatrix od Napulja (1457-1508) iz 1476. godine. Hans Seybolt koji je također bio prisutan na ovoj svadbenoj svečanosti u svojstvu izaslanika falačkog grofa²² na nekoliko mjesta spominje bosanskog kralja Nikolu Iločkog i njegovog sina Lovru (1459-1524) koji su kao ugledni gosti na vjenčanju ugarskog kralja plijenili pažnju posjetilaca.²³

Vjenčanje između ugarskog kralja i napuljske princeze dobro je poznato zahvaljujući nekolicini veoma sadržajnih izvora. Bogatstvo detalja u opisu kraljevske trpeze, nošnje i izgledu svadbene dvorane zaokupljalo je pažnju historičara i historičara umjetnosti.²⁴ Pored političke dimenzije koje brakovi ovog društvenog staleža imaju,

18 Béla Borsa, *Rezenszanskori ünnepségék Budán, Tanulmányok Budapest múltjából*, X. (1943), 13-53, pp. 44-53.

19 Vojne uredbe o husitskim ratovima, krunidba Fridricha III za kralja 1442. godine, kompilacije i izvode iz drugih hronika kao što je npr. Ugarska hronika Heinricha iz Mügelna, vidi: Christof Paulus, *Bayern und Europa Heiraten. Hochzeitsmuster im Spätmittelalter*, u: *Witelsbacher Studien: Festgabe für Herzog Franz von Bayern zum 80. Geburtstag*, Schriftenreihe zur Bayerischen Landesgeschichte 166, München, 2013, 271-272.

20 Lorenz Westenrieder, *Beyträge zur vaterländischen Historie, Geographie, Statistik und Landwirtschaft*, 3, München 1790, 120-145; Vidi: Sebastian Hiereth, *Der wiederentdeckte Originalbericht des Klosterschreibers Hans Seybold über die Landshuter Hochzeit 1475 vom Jahre 1482*, Verhandlungen des historischen Vereins für Niederbayern 102, Landshut, 1976, 115-120.

21 Christof Paulus, *Bayern und Europa Heiraten. Hochzeitsmuster im Spätmittelalter*, u: *Witelsbacher Studien: Festgabe für Herzog Franz von Bayern zum 80. Geburtstag*, 272; Thomas A. Bauer, *Der Klosterschreiber und Chronist Hans Seybold*, u: *anders leben seit 1232, Schriften aus den Museen der Stadt Landshut* 24, Landshut, 2008, S. 90-95.

22 Falački grofovi bili su članovi izbornog tijela Svetog Rimskog Carstva, pa su imali privilegiju biranja budućih rimsko-njemačkih careva. Zbog te funkcije, koja je u 14. i 15. stoljeću, brojala uglavnom sedam članova, tzv. Izborni knezovi (lat. *princeps elector imperii*, njem. *Kurfürsten*) uživali su status najuglednijih velikaša. Vidi: Hans K. Schulze, *Grundstrukturen der Verfassung im Mittelalter. Band 4: Das Königtum*, Kohlhammer, Stuttgart, 2011, 105-115.

23 Bayerische Staatsbibliothek (dalje, BSB), Cgm 331, 73-89; Transkripcija hronike nalazi se kao dodatak rada kojeg potpisuje B. Borsa, *Rezenszanskori ünnepségék Budán*, 44-53; Detaljan opis zbirnog kodeksa i hronike kod: Karin Schneider, *Die deutschen Handschriften der Bayerischen Staatsbibliothek München Cgm 201-350*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1970, 344-347.

24 Vidi: Géza Pálffy, *Krönungsmähler in Ungarn im Spätmittelalter und in der Frühen Neuzeit. Weiterleben des Tafelzeremoniells des selbständigen ungarischen Königshofes und Machtrepräsentation der ungarischen politischen Elite*, *Mitteilungen des Instituts für Öster-*

sam ceremonijal vjenčanja je također važan indikator o političkim odnosima.²⁵ Na kraljevskom banketu koji je održan 12. decembra u bogato ukrašenoj dvorani nalazio se primjerice podest od tri stepenice na kojem se u njegovom centralnom dijelu nalazio kraljevski stol za kojim je sjedio tek vjenčani kraljevski par, dok su ostali gosti bili raspoređeni prema rangu, tako se s desne od Matije nalazio napuljski princ Francesco, barski nadbiskup i drugi iz kraljičine pratnje, dok su s njegove lijeve strane sjedili bavorski heceg Christoph, izaslanik dvorskog grofa Ludwiga i drugi.²⁶

Javna svadbena trpeza održana je 17. decembra u svečanoj sali Budimske palače, Hans Seybolt na početku svog spisa navodi prisutne uglednike iz svjetovne i duhovne službe. Prvi na spisku je „kralj Bosne“ (Der Künig von Bossen), a odmah potom hroničar navodi: „njegov sin“ (Sein Sun).²⁷ Dalje u hronici Seybolt navodi da se iz Stolnog Biograda kralj zaputio da dočeka buduću kraljicu i da je na jednu milju od dogovorenog susreta podignut crveni šator i zapaljena vatra. U toj kraljevskoj pratnji od četrnaest „biskupa i prelata“ Seybolt spominje i kralja Bosne i njegovog sina (der künig von Bossen, vnd sein Sun).²⁸ U Stolnom Biogradu je u crkvi obavljena i krunidba kraljice. Seybolt s mnogo detalja opisuje tu svečanost i naglašava da je ona izazvala veliki interes ljudi, tako su se mnogi okupili ispred ulaza u crkvu nadajući se da će biti pušteni unutra. Prema pravilima ceremonijala, prvi u crkvu je ušao kralj Matija, a nakon njega Seybolt navodi kralja Bosne i njegovu pratnju, ističući time i politički ugled kojeg je Nikola Iločki uživao kod ugarskog kralja. Interesantno je da ovom prilikom nisu navođeni drugi uglednici već je pažnja posvećena isključivo bosanskom kralju za kojeg Seybolt navodi da je na sebi nosio nešto nalik mantilu ukrašenom biserima i oko vrata lanac od dragog kamenja. Ova dva skupocjena dodatka garderobi hroničar procjenjuje u vrijednosti 80.000 guldena (Achtzigk tawsent guldin).²⁹

Posljedni spomen Nikole Iločkog u hronici, vezan je uz ceremonijal nakon krunidbenog obreda Beatrix i poziv na dvor prisutnim svjetovnim i crkvenim moćnicima. Tom prilikom, nakon nabiranja biskupâ kod Seybolta se navodi: „Niclas waida künig zu Bossen vnd sein Sun.“³⁰ Za razliku od prethodnih referenci na Nikolu Iločkog kao bosanskog kralja, na ovom mjestu se spominje i njegovo lično ime „Niclas“ uz navođenje titule „waida“. Ova titula je germaniziran oblik slavenske riječi vojvoda, a u ugarskom i njemačkom izvornom materijalu iz 15. stoljeća obično je korištena za označavanje vlaških vojvoda. S obzirom da niko iz tadašnje Vlaške nije bio prisutan na vjenčanju, hroničar je vjerovatno znajući da je Iločki imao i titulu vojvode to i zapisao.³¹ Druga

reichische Geschichtsforschung 116 (2008), 95-98.

- 25 Raspored sjedenja na državnim saborima, poznat iz drugih izvora kao što je hronika Antonija Bonfinija „*Rerum Ungaricarum Decades*“ bio primijenjen i na druge oblike svečanosti kao što su i kraljevska vjenčanja. Taj raspored je predstavljao veoma važno nepisano običajno pravo jer je svaki od učesnika na saborima tačno znao svoj rang, a time i svoje mjesto. Julia Dücker, *Reichsversammlungen im Spätmittelalter. Politische Willensbildung in Polen, Ungarn und Deutschland*, Jan Thorbecke Verlag, Ostfildern, 2011, 128.
- 26 G. Pálffy, „Krönungsmähler in Ungarn,“ 96.
- 27 BSB, cgm 331, 73; B. Borsa, *Reneszánszkori ünnepségek Budán*, 44
- 28 BSB, cgm 331, 74; B. Borsa, *Reneszánszkori ünnepségek Budán*, 45.
- 29 „auch der kunig von Bossen mit seiner herrschaft vnd hatt angehabtt am perleine Schawben vnd am halspanndt mit Edlein gestain die tzway hattman geschätztt vmb achtzigk tawsent guldin“ BSB, cgm 331, 74v-75; B. Borsa, *Reneszánszkori ünnepségek Budán*, 45.
- 30 BSB, cgm 331, 75v; B. Borsa, *Reneszánszkori ünnepségek Budán*, 46.
- 31 Nikola Iločki je od 1441. godine nosio titulu vojvode Erdelja (Sedmogradske) i tom svojstvu izdao povelje od kojih je do danas sedamnaest sačuvano.

mogućnost je da je Seybolt zaista mislio na nekog vojvodu Nikolu.³² Njega međutim ne možemo identificirati. Jedini Nikola, koji se u čitavom spisu spominje je „Hertzog Nicklas von limpach“ i to samo jednom na početku hronike. Drugi razlog zašto bi se u ovom slučaju radilo o bosanskom kralju je redosljed navođenja imena. Kao najmoćniji velikaš u ovom vremenu u Ugarskom kraljevstvu, jedino on dolazi u obzir da bude naveden na prvom mjestu među svjetovnim moćnicima kao što je bio slučaj i na drugim mjestima u Seyboltovoj hronici.

Nikola Iločki je vjenčanju prisustvovao u svom kraljevskom sjaju.³³ Kao osoba koja je nosila kraljevski naslov, učešće u ceremonijalima tokom vjenčanja ugarskog kralja i napuljske princeze navelo je, „neutralnog“ posmatrača da ga predstavi kao uglednika dostojnog kraljevske krune. Čak je i Nikolino ime stavljeno u drugi plan, jer ga Hans Seybolt, izuzev na jednom mjestu, naziva isključivo kao kralja Bosne. Titula bosanskog kralja bila je na osnovu ovih, po obimu ipak manjih obavijesti, još uvijek dovoljno velika da nadjača ime njenog nosioca. Oblik „Bossen“ je uobičajeni naziv za Bosnu na njemačkom govornom području koji u historiografiji nije detaljnije obrađivan.

Put do bosanske kraljevske titule Nikole Iločkog još uvijek je nejasan. Mađarski historičar András Kubinyi smatra da je dodjeljivanje kraljevske titule ovom ugarskom velikašu bio pragmatičan potez Matije Korvina kako bi zadovoljio Nikolinu sujetu i čvršće vezao za sebe.³⁴ S druge strane, Sima Ćirković je tvrdio da Nikola Iločki nije imao nikakve veze sa Bosnom jer su prema njegovom mišljenju nad dijelom nekadašnje teritorije Bosanskog kraljevstva sada upravljali banovi u Jajcu i Srebreniku što bi značilo da su oni bili direktno podređeni ugarskom kralju.³⁵ Nakon smrti Nikole u novembru 1477, koja je uslijedila svega godinu nakon Seyboltovog izvještaja, bosanska kraljevska titula nije prešla na njegovog sina Lovru. Kao razlog za to, u historiografiji se tražilo objašnjenje u Lovrinoj mladosti, jer je imao svega osamnaest godina ili pak njegovoj političkoj beznačajnosti.³⁶

Ove relativno kratke obavijesti samostanskog pisara mogu poslužiti kao jedne u nizu kako se Bosna percipirala na području Njemačkog carstva u drugoj polovini 15. stoljeća. Iako je Seybolt podatke o bosanskom kralju prikupio za vrijeme svog boravka na vjenčanju ugarskog kralja i napuljske princeze 1476. godine, svoj izvještaj je ipak namijenio čitateljima iz Donje Bavarske, odnosno područja iz kojeg je poticao i u kojem je djelovao. Ove informacije mogu poslužiti kao dopuna poznavanju vremena kada je bosanski kraljevski naslov nosio Nikola Iločki. Iz redosljeda navođenja svjetovnih moćnika kao i rasporeda sjedenja za kraljevskom trpezom Seyboltov spis može poslužiti kao rijedak izvor obavijesti za odnos između bosanskog kralja Nikole

32 Priređivač Seyboltove hronike Béla Borsa, stavlja znak razmaka nakon riječi „waida“ te je time zapravo uveo novu ličnost u postojanje. U originalu ne postoji nikakav znak razdvajanja niti kontekst navođenja magnata ne dopušta da se donese takav zaključak.

33 B. Borsa, „Reneszánszkori ünnepségek Budán”, 25.

34 A. Kubinyi „Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog”, 50.

35 Sima Ćirković, Vlastela i kraljevi u Bosni posle 1463. godine, *Istorijski glasnik* 3, Beograd, 1954, 130-131.

36 Vidi: Petar Rokai, Guverner, banovi, kraljevi i herceg Bosne posle njenog pada 1463. godine, u: *Pad Bosanskog kraljevstva 1463.* (ur. Neven Isailović), Istorijski institut Beograd - Filozofski fakultet u Sarajevu - Filozofski fakultet u Banjoj Luci, Beograd-Sarajevo-Banja Luka, 2015, 264-269; D. Salihović, *An interesting episode*, 27-48; Alexandru Simon, The Pontic King of Bosnia in Anti-Ottoman Crusading in the Mid-1470s: Crusader Curiosities from Italian Archives, *History in Flux* 4 (2022), 74-75.

Iločkog i ugarskog kralja Matije Korvina. S obzirom da u historiografiji ovi podaci nisu korišteni u bosanskom historijskom kontekstu nadamo se da će prezentirani na ovom mjestu poslužiti istraživačima koji se bave fenomenom bosanskog kraljevstva nakon 1463. godine.

HANS SEYBOLT'S NEWS ABOUT THE BOSNIAN KING NICHOLAS OF ILOK
AND HIS SON LAWRENCE FROM 1476

Summary

These relatively short reports of the monastery scribe Hans Seybolt, mostly unknown in the historiography of the Bosnian Middle Ages, can serve as one particular example regarding the perception of Bosnia in the territory of the Holy Roman Empire in the second half of the 15th century. Although Seybolt collected information about the Bosnian king during his stay at the wedding of the Hungarian king and the Neapolitan princess in 1476, he nevertheless intended his report for readers from Lower Bavaria, that is, the area from which he originated and in which he was active. This information can serve as a supplement to the knowledge of the time when the Bosnian royal title was held by Nicholas of Ilok. From the order of listing the worldly powerful as well as the seating arrangement at the royal table, Seybolt's writings can serve as a rare source of information for the relationship between this Bosnian and Hungarian king. Given that in historiography these data have not been used in the Bosnian historical context, we hope that the information presented here will be of use to researchers dealing with the phenomenon of the Bosnian kingdom after 1463.

PRILOZI

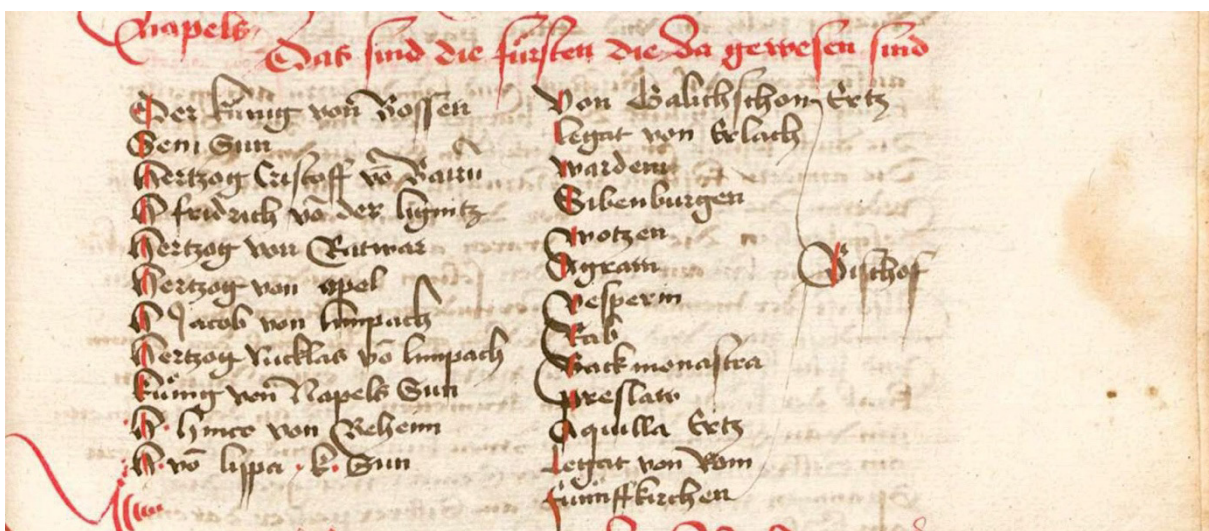
Bayerische Staatsbibliothek München, Cgm 331 (dalje, BSB)

Prilog 1

Izvor:

Prevod:

„Das sind die fürsten die da gewesen sind Der künig von Bossen Sein Sun (...) BSB, Cgm 331, fol. 73	„Ovo su knezovi koji su bili prisutni kralj Bosne njegov sin (...)“
---	--

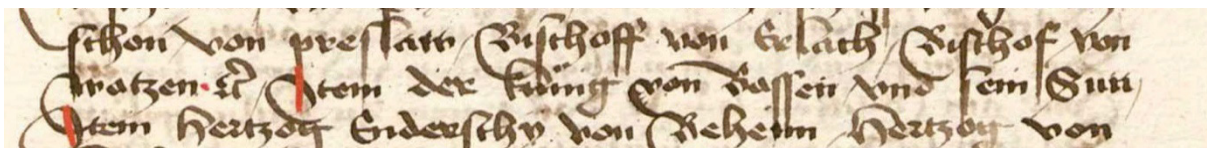
BSB, Cgm 331, fol. 73

Prilog 2

Izvor:

Prevod:

„(...) der Künig von Bossen vnd sein Sun (...)“ BSB, Cgm 331, fol. 74	„(...) kralj Bosne i njegov sin (...)“
--	--

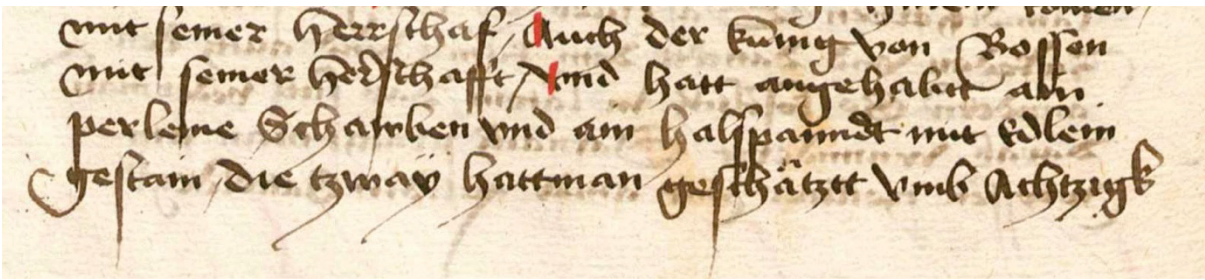
BSB, Cgm 331, fol. 74

Prilog 3

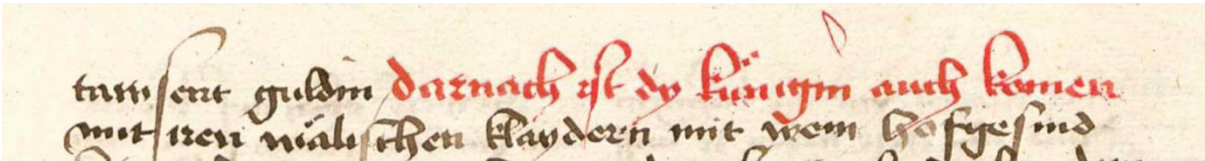
Izvor:

Prevod:

“ (...) auch der künig von Bossen mit seiner herrschaft vnd hatt angehabt ain perleine Schawben vnd ain halspanndt mit Edlein gestain die tzway hattman geschätztt vmb achtzig tawsent guldin” BSB, Cgm 331, fol. 74v-75	„(...) također kralj Bosne sa svojim ljudima i na sebi je imao biserni Schawben [odjeća nalik mantilu op. prev.] i lanac sa dragim kamenjem, to dvoje se procjenjuje na oko osamdeset hiljada guldena“
---	--

BSB, Cgm 331, fol. 74v

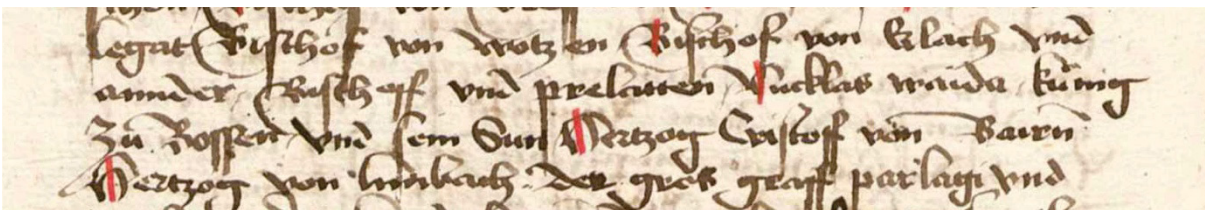
BSB, Cgm 331, fol. 75

Prilog 4

Izvor:

Prevod:

<p>„ (...) Nicklas waida künig zu Bossen vnd sein Sun (...)“ BSB, Cgm 331, fol. 75v</p>	<p>„ (...) Nikola vojvoda kralj Bosne i njegov sin (...)“</p>
---	---

BSB, Cgm 331, fol. 75v

BIBLIOGRAFIJA

Neobjavljeni izvori

- › Magyar Országos Levéltár (MOL) [Mađarski državni arhiv]
- › Diplomataikai Levéltár (DL) [Diplomatički arhiv]
- › Bayerische Staatsbibliothek München, Cgm 331

Izvori

- › Eschenloer, Peter: *Geschichte der Stadt Breslau* (ur. Gunhild Roth), Teilband. 2, Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte 29/11, Münster-New York-München-Berlin, 2003.
- › Schneider, Karin: *Die deutschen Handschriften der Bayerischen Staatsbibliothek München. Cgm 201-350*, Catalogus codicum manu scriptorum Bibliothecae Monacensis V/2, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1970.
- › Teleki, Jozsef: *Hunyadiak kora Magyarországon*, XI (1461-1476), Pest, 1855.
- › Thallóczy, Lajos – Áldásy, Antal: *A Magyarország és Szerbia közti összeköttetések oklevéltára 1198-1526*, Magyar történelmi emlékek, vol. 1/33, Budapest, 1907.
- › Thallóczy, Ludwig: *Studien zur Geschichte Bosniens und Serbiens im Mittelalter*, München-Leipzig, 1914.
- › Travnik, Eugen (ur.), *Chronicon Henrici de Mügeln germanice conscriptum, Scriptores rerum Hungaricarum II*, Budapest, 1938.
- › Westenrieder, Lorenz: *Beyträge zur vaterländischen Historie, Geographie, Statistik und Landwirthschaft*, 3, München, 1790.

Literatura

- › Bauer, Thomas A.: *Der Klosterschreiber und Chronist Hans Seybolt*, u: *seligenthal.de. anders leben seit 1232*, Schriften aus den Museen der Stadt Landshut 24, Landshut, 2008.
- › Bauer, Thomas A.: *Feiern unter den Augen der Chronisten. Die Quellentexte zur Landshuter Fürstenhochzeit von 1475.*, Herbert Utz Verlag, München, 2008.
- › Borsa, Béla: *Reneszánszkori ünnepek Budán*, *Tanulmányok Budapest múltjából* X. (1943), 13-53.
- › Ćirković, Sima: *Vlastela i kraljevi u Bosni posle 1463. godine*, *Istorijski glasnik* 3, Beograd, 1954, 123-131.
- › Dücker, Julia: *Reichsversammlungen im Spätmittelalter. Politische Willensbildung in Polen, Ungarn und Deutschland*, Jan Thorbecke Verlag, Ostfildern, 2011.
- › Fedeles, Tamás: *Egy középkori főúri család vallásossága. Az Újlakiak példája*, *Századok* CXLV, br. 2, Budapest, 2011, 377-418.
- › Filipović, Emir O.: *Bosansko kraljevstvo i Osmansko carstvo (1386-1463)*, Orijentalni institut Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2019.
- › Graf, Klaus: *Exemplarische Geschichten. Thomas Lirers "Schwäbische Chronik" und die "Gmünder Kaiserchronik"*, *Forschungen zur Geschichte der älteren deutschen Literatur* 7, München, 1987.
- › Hiereth, Sebastian: *Der wiederentdeckte Originalbericht des Klosterschreibers Hans Seybold über die Landshuter Hochzeit 1475 vom Jahre 1482*, *Verhandlungen des historischen Vereins für Niederbayern* 102, Landshut, 1976, 115-120.
- › Kazinczy, Gábor: *Mátyás király: kortársai tanúsága szerint*, Pest, 1863.

- › Käser, Peter: Thoman Jud von Bruckberg und die Seybolt-Handschrift zur Landshuter Hochzeit 1475. Eine Untersuchung zum Stifterbild mit den Wappen der Jud und Radlkofer, *Verhandlungen des Hist. Vereins für Niederbayern* 135 (2009), 129-143.
- › Kubinyi, András: A kaposujvári uradalom és a Somogy-megyei familiárisok szerepe Újlaki Miklós birtokpolitikájában. Adatok a XV. századi feudális nagybirtok hatalmi politikájához. *Levéltári Évkönyv, Somogy megye multjából*, 4, 1973, 3-44.
- › Kubinyi, András: Pitanje bosanskog kraljevstva Nikole Iločkog, *Županjski zbornik* 4, Županja, 1973, 48-57.
- › Kubinyi, András: Die Frage des bosnischen Königtums von Nikolaus Újlaky, *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae* 4 (1958), 373-384.
- › Kubinyi, András: *Stände und Ständestaat im spätmittelalterlichen Ungarn, Studien zur Geschichte Ungarns*, vol. 17, Gabriele Schäfer Verlag, 2011.
- › Lovrenović, Dubravko: *Na klizištu povijesti. Sveta kruna ugarska i Sveta kruna bosanska 1387-1463*, Zagreb – Sarajevo, 2006.
- › Ludwig, Helmut: Heinrichs von Mügeln Ungarnchronik. Vorarbeiten zu einer kritischen Ausgabe, Diss. Berlin, 1938, 43-51.
- › *Osmansko osvajanje Bosanske kraljevine*, Zbornik radova, (ur. Sedad Bešlija), Institut za istoriju, Sarajevo, 2014.
- › *Pad Bosanskog kraljevstva 1463.* (ur. Neven Isailović), Istorijski institut Beograd - Filozofski fakultet u Sarajevu - Filozofski fakultet u Banjoj Luci, Beograd-Sarajevo-Banja Luka, 2015.
- › Pálffy, Géza: Krönungsmähler in Ungarn im Spätmittelalter und in der Frühen Neuzeit. Weiterleben des Tafelzeremoniells des selbständigen ungarischen Königshofes und Machtrepräsentation der ungarischen politischen Elite, *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* 116 (2008), 60-91.
- › Paulus, Christof: Bayern und Europa Heiraten. Hochzeitsmuster im Spätmittelalter, u: *Wittelsbacher Studien: Festgabe für Herzog Franz von Bayern zum 80. Geburtstag*, Schriftenreihe zur Bayerischen Landesgeschichte 166, München, 2013, 269-292.
- › Paulus, Christof; Ziegler Walter: Die Landshuter Hochzeit von 1475 in den Berichten Aventins, *Zeitschrift für bayerische Landesgeschichte* 75 (2012) 3, München, 2012, 761-824.
- › Rokai, Petar: Guverner, banovi, kraljevi i herceg Bosne posle njenog pada 1463. godine, u: *Pad Bosanskog kraljevstva 1463.* (ur. Neven Isailović), Istorijski institut Beograd - Filozofski fakultet u Sarajevu - Filozofski fakultet u Banjoj Luci, Beograd-Sarajevo-Banja Luka, 2015, 264-269.
- › Salihović, Davor: *An Interesting Episode: Nicholas of Ilok's Kingship in Bosnia 1471-1477*, Unpublished MA Thesis at Central European University, Budapest, 2016.
- › Salihović, Davor: For a Different Catastrophe; A Fruitful Frontier on the Southern Edges of the Kingdom of Hungary after 1463., *Initial. A Review of Medieval Studies* 5, Beograd, 2017, 73-107.
- › Salihović, Davor: Nonnulla documenta pertinentia ad Nicolaum de Wylak, re-

gem ultimum Regni Bosnae, *Scrinia Slavonica* 17, Zagreb, 2017, 403-418.

- › Salihović, Davor: Exploiting the Frontier— A Case Study: The Common Endeavour of Matthias Corvinus and Nicholas of Ilok in Late Medieval Bosnia, u: *Medieval Bosnia and South-East European Relations* (ur. Dženan Dautović, Emir O. Filipović, Neven Isailović), ARC Humanities Press, Leeds, 2019, 97-112.
- › Simon, Alexandru. The Pontic King of Bosnia in Anti-Ottoman Crusading in the Mid-1470s: Crusader Curiosities from Italian Archives, *History in Flux* 4 (2022), 69-90.
- › *Stjepan Tomašević (1461-1463): slom srednjovjekovnoga Bosanskog kraljevstva* (ur. Ante Birin), Hrvatski institut za povijest - Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu, Zagreb-Sarajevo, 2013.
- › Schulze, Hans K.: *Grundstrukturen der Verfassung im Mittelalter. Band 4: Das Königtum*, Kohlhammer, Stuttgart 2011.
- › Wertner, Moritz: Nikolaus von Ilok (Ujlak) »König« von Bosnien und seine Familie. *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva* 8, Zagreb, 1906, 250-273.